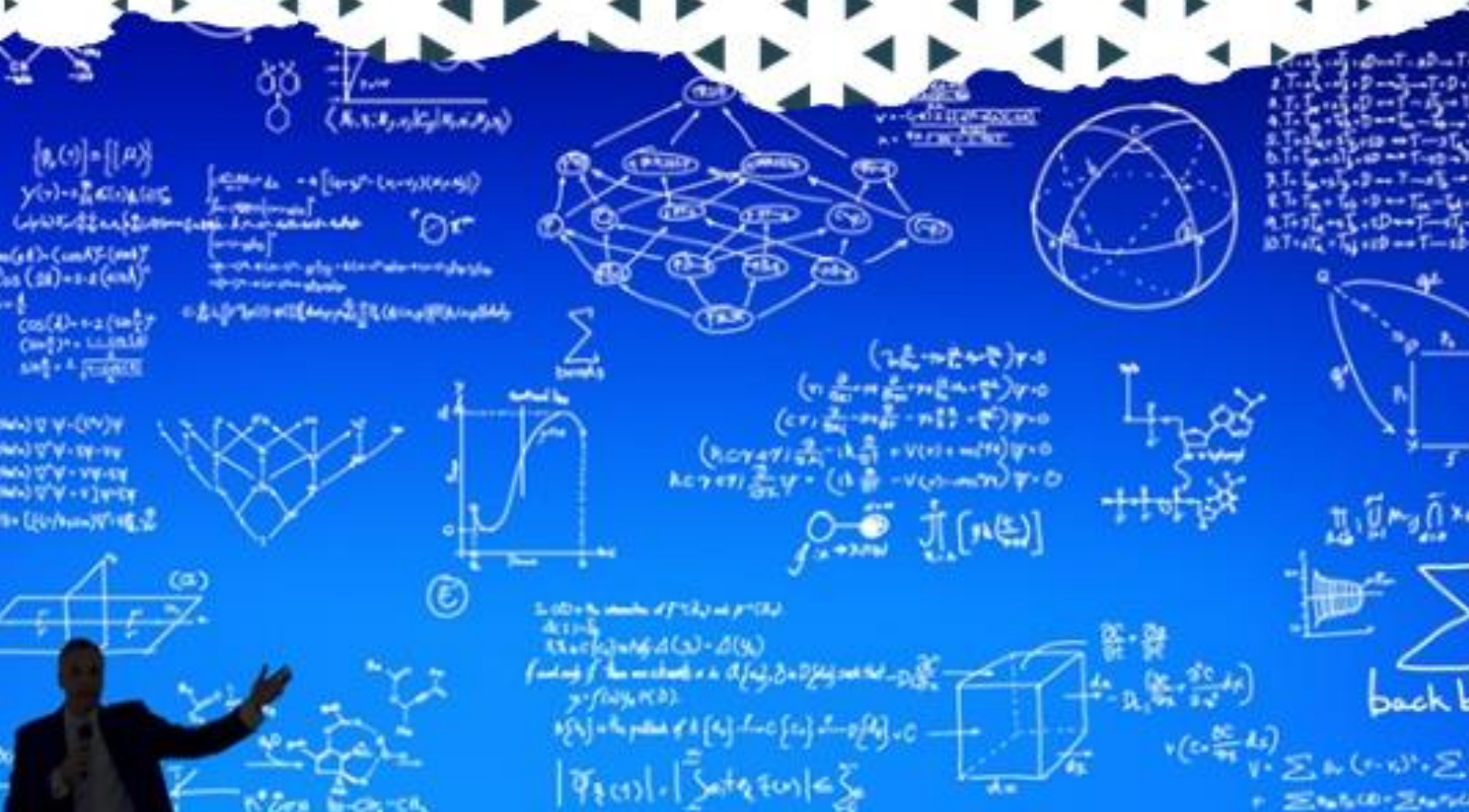

INNOVATIVE WORLD
Ilmiy tadqiqotlar markazi

ZAMONAVIY ILM-FAN VA TA'LIM: MUAMMO VA YECHIMLAR ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

Google Scholar zenodo OpenAIRE

+998335668868

<https://innoworld.net>

2026

**«INNOVATIVE WORLD» ILMIY TADQIQOTLARNI QO'LLAB-
QUVVATLASH MARKAZI**

**«ZAMONAVIY ILM-FAN VA TADQIQOTLAR: MUAMMO VA
YECHIMLAR» NOMLI 2026-YIL № 3-SONLI ILMIY, MASOFAVIY,
ONLAYN KONFERENSIYASI**

**ILMIY-ONLAYN KONFERENSIYA TO'PLAMI
СБОРНИК НАУЧНЫХ-ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЙ
SCIENTIFIC-ONLINE CONFERENCE COLLECTION**

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2026

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BUXGALTERIYA HISOBINI AVTOMATLASHTIRISHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI

Kimsanova Gulsanam

Andijon davlat universiteti Huquq iqtisod fakulteti buxgalteriya hisobi
1-bosqich talabasi

Annotatsiya Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobini avtomatlashtirishning nazariy va amaliy asoslari tahlil qilinadi. Raqamli texnologiyalarning rivoji buxgalteriya jarayonlarini tubdan o'zgartirib, ma'lumotlarning avtomatik qayta ishlashini, xatolarni kamaytirishni va analitik hisobotlarni tezlashtirishni ta'minlaydi. Tadqiqot maqsadi – nazariy asoslarni ochib berish hamda amaliyotda qo'llaniladigan vositalar (1C: Buxgalteriya va boshqalar) afzalliklarini ko'rsatishdir. Metodlar adabiyot tahlili va qiyosiy yondashuvga asoslangan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, avtomatlashtirish vaqt va resurslarni tejaydi, shaffoflikni oshiradi, ammo kadrlar malakasi va dasturiy ta'minot moslashuvchanligi muammolari mavjud. Muhokamada O'zbekiston tajribasi va xalqaro tendensiyalar taqqoslanadi. Xulosa bo'yicha avtomatlashtirish raqamli iqtisodiyotda buxgalteriya hisobining samaradorligini oshirishning asosiy omili hisoblanadi.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, buxgalteriya hisobi, avtomatlashtirish, 1C dasturi, nazariy asoslar, amaliy asoslar, raqamli texnologiyalar, moliyaviy hisobot.

Raqamli iqtisodiyot global va milliy miqyosda iqtisodiy jarayonlarni tubdan o'zgartirmoqda. Raqamli texnologiyalar (sun'iy intellekt, bulutli hisoblash, katta ma'lumotlar tahlili) buxgalteriya hisobini an'anaviy qo'l usullaridan avtomatlashtirilgan tizimlarga o'tkazmoqda. Buxgalteriya hisobi korxonada faoliyatining asosiy axborot manbai bo'lib, uning avtomatlashtirilishi xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning raqobatbardoshligini oshiradi.

O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish strategiyasi doirasida buxgalteriya hisobini raqamlashtirish dolzarb masalaga aylangan. An'anaviy hisob usullari katta hajmdagi ma'lumotlar bilan ishlaganda sekin, xato ko'p va shaffof emas. Avtomatlashtirish esa asosiy hujjatlarni avtomatik to'ldirish, katta ma'lumotlarni tez qayta ishlash va diagrammalar shaklida taqdim etish imkonini beradi.

Tadqiqotning maqsadi – raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobini avtomatlashtirishning nazariy asoslarini ochib berish va amaliy qo'llanilishini tahlil qilishdir. Vazifalar: nazariy tushunchalarni aniqlash, mavjud dasturiy ta'minotlarning afzalliklarini ko'rsatish, muammolarni aniqlash va takliflar berish. Ushbu mavzu dolzarbligi shundaki, raqamli transformatsiya buxgalterlar rolini o'zgartirib, ularni analitik va strategik vazifalarga yo'naltiradi.

Tadqiqot metodologiyasi ilmiy adabiyotlar tahliliga, qiyosiy va sintetik yondashuvlarga asoslangan. O'zbekiston va xorijiy olimlarning ishlarini (Razzaqova D.A.Q., Teshaboyev J., Shirinov U.A. va boshqalar) o'rganish orqali nazariy asoslar shakllantirildi. Amaliy qismda O'zbekistonda qo'llaniladigan dasturlar (1C: Buxgalteriya, 1UZ, my.soliq.uz) tahlil qilindi.

Nazariy asoslar buxgalteriya hisobining klassik printsiplari (ikki tomonlama yozuv, hujjatlashtirish, inventarizatsiya) va raqamli texnologiyalar integratsiyasiga tayanadi. Adabiyotlarda avtomatlashtirish axborotni qo'lda ishlashga nisbatan tezlik, aniqlik va

analitik imkoniyatlarni berishi ta'kidlanadi. Metod sifatida kontent-tahlil va amaliy misollar (korxonalar tajribasi) qo'llanildi. Tadqiqot O'zbekiston milliy buxgalteriya standartlari va xalqaro tajribani (RPA – Robotic Process Automation, AI) qiyoslashga asoslangan.

Raqamli iqtisodiyotda buxgalteriya hisobi axborot tizimining markaziy qismiga aylanadi. Asosiy printsiplar:

- Ma'lumotlarning avtomatik kiritilishi va qayta ishlashi (rekvizitlarni avto-to'ldirish).
- Katta hajmdagi ma'lumotlar tahlili (Big Data) orqali real vaqt rejimida hisobotlar.
- Bulutli texnologiyalar orqali masofaviy kirish va xavfsizlik. Buxgalteriya hisobi endi nafaqat registrlar yuritish, balki prognoz va qaror qabul qilish uchun analitik vositaga aylandi.

O'zbekistonda eng keng tarqalgan dastur – "1C: Buxgalteriya hisobi". U quyidagi imkoniyatlarni beradi:

- Asosiy vositalar, materiallar, mehnatga haq to'lash va soliq hisobotlarini avtomatlashtirish.
- Hisob-kitob-to'lov bayonnomalari, aylanma-balans, kassa kitobini avtomatik shakllantirish.
- Elektron raqamli imzo (ERI) va soliq organlari bilan integratsiya (my.soliq.uz). Afzalliklari: vaqtni 50-70% tejash, xatolarni kamaytirish, shaffoflikni oshirish. Amaliy misollar korxonalarida RPA va AI orqali takroriy operatsiyalarni avtomatlashtirishni ko'rsatadi. Muammolar: yuqori malakali kadrlar yetishmasligi va dasturiy ta'minotning qimmatligi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, nazariy jihatdan avtomatlashtirish buxgalteriya hisobining klassik printsiplarini saqlab qolgan holda ularni raqamli muhitga moslashtiradi. Amaliyotda esa 1C kabi dasturlar samaradorlikni oshiradi, ammo O'zbekistonda kadrlar tayyorlash va infratuzilma muammolari qolmoqda. Xalqaro tajribada (AI va blokcheyn) hisobotlar yanada shaffof bo'lmoqda.

Muhokamada ta'kidlanishicha, avtomatlashtirish buxgalterlarning rolini o'zgartiradi: ular endi "hisobchi" emas, balki "analitik va strateg"ga aylanadi. Muammolarni hal qilish uchun doimiy ta'lim va milliy dasturlarni takomillashtirish zarur. Natijalar oldingi tadqiqotlar (Razzaqova va boshqalar) bilan mos keladi va O'zbekiston uchun amaliy tavsiyalar beradi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobini avtomatlashtirish nazariy va amaliy jihatdan asoslangan zaruriyatdir. U samaradorlikni oshiradi, xatolarni kamaytiradi va korxonada boshqaruvini yaxshilaydi. Kelajakda AI va bulutli texnologiyalarni chuqurroq joriy etish tavsiya etiladi. Tadqiqot natijalari buxgalterlar, tadbirkorlar va davlat organlari uchun foydali bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Razzaqova D. Raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobini avtomatlashtirishning roli va ahamiyati.
2. Teshaboyev J. Raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobini avtomatlashtirishning roli va ahamiyati .
3. Shirinov U.A. Raqamli iqtisodiyotda buxgalteriya hisobi .
4. Turayeva G. Raqamli iqtisodiyot sharoitida "1C: Buxgalteriya hisobi".
5. Du'smurov R.D. Buxgalteriya hisobi nazariyasi.